

- 559 -

פרוטוקול מס' 174

מישיבת ועדת הכנסת
סיום ג', ח' בתמוז תשל"ב - 20.6.72, בשעה 8.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

- א. אנקורי יון - היו"ר
 - ב. ארזי
 - ג. ביבי
 - ד. בן-גאיר
 - ה. ברעם
 - ו. גולן
 - ז. גז
 - ח. גרוס
 - ט. יפה
 - י. נבון
 - יא. נחשתן
 - יב. נסים
 - יג. עופר
 - יד. צימרון
 - יז. רזיאל-נאור
 - יח. רפאל
 - יט. שחל
- במקום ח"כ זר -

מוזמנים:

- י. גולדשמידט - יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט
- ש. מיקוניס - חבר-הכנסת
- א. שכטרמן - יו"ר ועדת הכלכלה
- ג. לורן - מזכיר הכנסת
- ז. שך - היועץ המשפטי של הוועדה
- א. גר-זכאי - משרד המשפטים
- ד. מלחי - מזכירת ועדת החוקה, חוק ומשפט

מזכירת הוועדה: מ. ברפי

רשמה: ג. רינגלר

- א. סדר-היום: א. פניית יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט בדבר הצעת החוק הפרטית של חבר-הכנסת משה סגה ז"ל בנושא: "חוק לאבטחת זכויות עובדים";
- ב. החלטה בדבר פניית יושב-ראש ועדת הכלכלה בדבר כיסוי הוצאות טיסתו של מר דוד סבירסקי;
- ג. ערעורם של חברי-הכנסת, רזיאל-נאור ואברמוב על אי הכרת יושב-ראש הכנסת הסגנים בדהלפות הצעתם לסדר-היום בנושא: "חומרת ההחלטה האנטי-ישראלית שנתקבלה בוועדת מדינות אפריקה בראשית";
- ד. בקשת יושבת-ראש ועדת העבודה להתיר את הקריאה השניה והשלישית של החוק להארכת תוקף של תקנות שעת חירום (ביטוח מתנדבים לעבודה בשעת חירום) תשל"ב-1972, ביום ההנחה על שולחן הכנסת;
- ה. קביעת הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת מיקוניס בנושא: "גל ההתיישרות החדש".

היו"ר א. אנקוריין:

אני פותח את הישיבה.

לפי התקנון עלינו לדון בעדעור של חברי-הכנסת רזיאל-נאור ואברמוב על החלטת יושב-ראש הכנסת והסגנים בנושא ראשון בסדר היום. הם הגישו הצעה דחופה לסדר-היום בנושא: "חומרת ההחלטה האנטי-ישראלית שנתקבלה בוועידת מדינות אפריקה בראבאט". כיוון שחברת-הכנסת רזיאל-נאור וכן סגן יושב-ראש הכנסת חבר-הכנסת נבון עדיין לא הופיעו - נחזור לדון בנושא זה בהמשך הישיבה.

א. פניית יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט בדבר הצעת החוק הפרטית של חבר-הכנסת משה סנה ז"ל בנושא: "חוק לאבטחת זכויות עובדים".

יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט כתב

אלי מכתב כדלקמן:

"בפני ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת מונחת הצעת חוק פרטית של חבר-הכנסת מ. סנה ז"ל בנושא: "חוק לאבטחת זכויות עובדים, שהועברה לאחר דיון טרום להכנה לקריאה ראשונה. שהוראת סעיף 113 לתקנון הכנסת, הקובעת שהמזיע יגיש את ההצעה לקריאה ראשונה; ומהוראת סעיף 116, המתיר למזיע לקחת את הצעתו בחזרה - ניתן להבין שבשלב זה קיומה של ההצעה תלוי ברצונו של המזיע. נראה לי, שרצוי כי ועדת הכנסת תקבע מה קורה כאשר חבר-הכנסת המזיע פוסק להיות חבר-הכנסת לפני שהצעתו מגיעה לדיון".

י. גולדשמידט:

הדברים מבוארים מתוך המכתב שקרא יושב-ראש הוועדה. יש נסיבות שונות אשר בהן חבר הכנסת שהזיע הצעת חוק פרטית יכול לחדול מלהיות חבר הכנסת. במקרה שלנו, שעורר את השאלה, קרה הסוף הטראגי הזה שחבר-הכנסת משה סנה נפטר. הצעתו מונחת לדיון על שולחן הוועדה. השאלה היא עד מתי הצעת החוק הפרטית היא עדיין ברשותו, בסמכותו ומטפלים בה לפי רצונו; ומתי הופכת ההצעה למעין רכוש הציבור. היות והרעיון עלה, נוסח והונח על שולחן הכנסת - הכנסת מתייחסת לענין בין אם יש לו אפוסטרופוס אישי שהעלה את הנושא, בין אם לאו, ומלווה את החוק עד לקבלתו או עד לאי קבלתו.

הוא הדין לגבי ענין זה ואין זה חשוב ברגע זה, שלגבי אותו נושא שהעלה חבר-הכנסת סנה ז"ל נמצא בנסיבות אחרות ובוודאי מסויימות חבר הכנסת אחר, שהעלה רעיון על אותו נושא, אך אין זו אותה הצעה.

אנחנו, בוועדת החוקה, חוק ומשפט עמדנו לפני השאלה המעשית, שיש צורך לפסוק בה: מה נעשה? - יש אפשרויות שונות. יכול להיות שהוועדה כאילו תאמץ את הצעת החוק; יכול להיות שחבר הכנסת אחר יזיע את עצמו כיוורש או כמאמץ הצעת החוק; ויכול להיות, היות והמזיע איננו עוד חבר הכנסת - הצעתו נופלת והענין לא ימצא את טיפולו עד אשר משהו אחר, או הממשלה, יזיעו הצעת חוק באותו נושא. אלה הן האפשרויות השונות. אולי יש אפשרויות נוספות. נכון הוא שיכולנו להבין שחבר-הכנסת מיקוניס אולי יאמץ את הצעת החוק, אבל לא מצאנו בתקנון סידור כזה, שחבר הכנסת אחד מאמץ הצעתו של חבר הכנסת אחר; כמו כן לא מצאנו שאפשר להעביר את הצעת החוק לסיעה, אפילו אם זאת סיעת יחיד, כי זו הצעתו של חבר הכנסת. אין בתקנון מושג כזה של "הצעת סיעה". הצעת חוק יכולים להגיש: הממשלה, או חבר הכנסת, או הוועדה.

שאלה זו נראית לנו כלא מוכרעת ולכן הסמכות להכריע בענין זה הועברה לוועדת הכנסת.

ש. מיקוניס:

הצעת חוק זו איננה הצעה חדשה. היא הוצעה על-ידי חבר-הכנסת סנה ז"ל בשנת 1971; היא הוצעה על ידי נציגי מפ"ם בזמנו. זאת אומרת, שהשאלה הזאת איננה חדשה.

י. רפאל:

האם בפעמים הקודמות הורידו את ההצעה?

ש. מיקוניס:

אם הזיעו אותה שוב ב-1971 וזיעו אותה בשנת 1973 - כנראה שהורידו אותה. זוהי הצעת חוק חשובה וזו שאלה העומדת על סדר-היום.

אני מציע לאמץ את הצעת החוק.

ז. שד:

הנושא של אימוץ והבעלות של הכנסת על הצעות נדון בוועדה זו אגב הדיון בהצעות לסדר-היום, שמבחינה מהותית אינן שינוי ביניהם, להבדיל מההוראות הקיימות לגבי הדיון על הצעות חוק פרטיות של חברי-הכנסת. אותו פרק הדן בהצעות לסדר-היום מבהיר לחלוטין שהבעלות על הצעה חדלה להיות הבעלות של חבר-הכנסת המציע והופכת להיות בעלות של הכנסת עצמה. אם חבר היה רוצה לחזור בו מהצעתו, הוא אמנם יכול לבקש זאת - ואני מפנה תשומת ליבכם לסעיף 17לכב'.

כאשר מדובר באימוץ נקבע אז במפורש ונאמר, שלגבי הצעה של חבר-הכנסת, הרי ההצעה היא הצעתו ואין אפשרות לאמצה. אם חבר-הכנסת מחליט שלא להעלות אותה, או מאיזה שהוא טעם רוצה להעבירה - הוא יכול לבקש חבר אחר לזמן את הצעתו. אם אנחנו לומדים גזירה שווה מהצעות לסדר-היום לגבי הצעות חוק פרטיות, אנחנו רואים שעד גמר הדיון בקריאה הראשונה ההצעה היא בבעלותו הייחודית של בעל ההצעה. חבר הכנסת המציע רשאי לחזור בו מהצעתו בכל עת לפני ההצבעה; לאחר שהכנסת החליטה לכלול את הנושא המוצע בסדר יומה; וגם לאחר שהכנסת החליטה שהנושא המוצע יידון בוועדה של הכנסת - גם אז הוא רשאי לחזור בו מהצעתו, עד לגמר שלב הדיון בוועדה לאחר הקריאה הראשונה.

מכאן חייבים להסיק את המסקנה, שההצעה של חבר הכנסת שפרש, או נפטר, למעשה "מתה" יחד עימו. כלומר, ההצעה איננה קיימת. ואם רוצה חבר הכנסת אחר שהכנסת תדון בהצעה, אין שום דבר שימנע ממנו להגיש הצעה חדשה באותו נושא לכנסת. (הסתמכתי על סעיף 116 לגבי הצעות חוק; לעומת סעיף 17לכב' לגבי הצעות לסדר-היום.)

י. נחושתן:

קיימות שתי אפשרויות: א) לפרש את התקנון כפי שמר שר הציג את העניין. כלומר, עד לגמר הקריאה הראשונה ההצעה היא בבעלות המציע; ב) יש אפשרות אחרת, בלתי פורמלית, לקבוע בהחלטה שההצעה תועבר לחבר הכנסת שירש את מקומו של חבר הכנסת שפטר.

מ. נסים:

ואם יש סיעה המונה 30 חברים?

ז. שד:

או סיעה שנתפלגה?

י. נחושתן:

אז הסיעה תקבע, אבל לא זאת הבעיה. הבעיה מתעוררת גם עם התפטרותו של חבר-הכנסת ולא רק עם פטירתו. קיימת גם הבעיה: מה דינה של הצעת חוק אחרי גמר הקריאה הראשונה - מי יזמן את ההצעה? לכן, צריכים אנו לשלב זה לקבל החלטה ולא לפרש את התקנון. פירוש התקנון יעמיד אותנו באותו מצב בו אנו עומדים עכשיו.

מה רצוי לנו מבחינה גורילה של הצעת החוק? לפי דעתי, יהיה זה סירבול פורמלי אם נקבע שהצעת החוק נגזרת עם פטירתו ואין התפטרותו של חבר הכנסת המציע, כי אז נעסיס על הכנסת ועל הוועדה עבודה מיותרת. אפילו הכנסת תסיימה כבר הדיון בהצעת החוק בקריאה ראשונה, ואם ההצעה תיגבז - כל העבודה שהשקיעו בהצעת החוק תלך לאיבוד.

אני מציע לקבוע שהצעות החוק, כיוון שהן באופן פורמלי שייכות לסייעות - אף על פי שהביטוי הזה אינו מצוי בתקנון - האומצנה על-ידי הסייעות. החלטה זו מספקת כדי שהכנסת תוכל להמשיך בעבודתה. בעצם, הכנסת תחוקק החלטה של מעין רציפות עבודת הכנסת בזעיר אנפין.

אני תומך בהצעת חבר-הכנסת מיקוניס, שמי שבא במקומו של אותו חבר-הכנסת יקבע גורל ההצעה - אם להמשיך לדון בה ואם להסירה.

היו"ר א. אנטוריון:

אני מציע שנצמצם את הדיון היום, וגם את ההחלטה, רק לגבי חבר הכנסת שנפטר. אני מציע שלא נרחיב את הדיון לגבי חבר הכנסת שפרש.

י. רפאל:

אני מקבל את דבריו של חבר-הכנסת נחושטן, שבתקנון אין לבעיה זו פתרון ועלינו להחליט בעניין זה. אני מציע שנחליט בעניין זה. ומכאן השלכה לעניינים דומים אחרים. כבר היה לנו דיון דומה בשאלה דומה, שברגע שהכנסת מקבלת כעקרון את הרעיון ומעבירה את ההצעה לדיון בוועדה - המציע חדל להיות בעל הבית על הצעתו. הצעתו הופכת לקניינה של הוועדה. יש בזה הגיון פשוט מאוד. המציע יזם את ההצעה, הסביר אותה לפני הכנסת, הכנסת העבירה את ההצעה לדיון בוועדה ובכך סיים המציע את תפקידו. הוועדה יכולה לשנות, לתקן, לבטל סעיף מסויים וכו'. איזה מעמד מיוחד יש פה למציע? - אין לו בכלל מעמד בעניין זה. ברגע שהכנסת אישרה את ההצעה היא הופכת לעניין של הכנסת.

אני מציע, שנחליט היום החלטה, שוועדת החוקה, חוק ומשפט תמשיך בדיונים על הצעת החוק כאילו לא קרה שום דבר.

הי"ר א. אנקורירון:

אני נוטה לכך שנקבל החלטה ברוח פוזיטיבית, אבל אל נקל עלינו את המלאכה. מר שר הפנה תשומת ליבנו לסעיפים בתקנון. ישנם כמה סעיפים אשר מהם משתמעת שייכות ההצעה למציע עד כדי כך, שאפילו בשלב האחרון רשאי המציע לחזור בו מהצעתו ובקשתו מתקבלת.

ס. ביבי:

יורשה לי לחלוק על חלק מדעתו של חבר-הכנסת רפאל בנושא זה, בדבר שייכות הצעת החוק שהועברה בקריאה טרומית לוועדה, כאילו היא שייכת לוועדה. לא כן המצב. הדבר נכון אם החוק הועבר בקריאה ראשונה לוועדה, אבל לא בקריאה הטרומית. הקריאה הטרומית היא רק בדיקה מוקדמת שאיננה מחייבת כלל, לא את הכנסת ולא את המציע.

לעצם העניין: נראה לי נכון יותר לאפשר לסייעה, שהחבר המציע נמנה עליה, לאמץ את הצעת החוק ולהמשיך מאותו מקום אליו הגיעו. בצורה זו נחסוך טרחות וטרדות לאותם חברי הכנסת הרוצים להמשיך הדיון באותה הצעת חוק וכך גם נכבד את זכרו של חבר הכנסת שנפטר. לא רצוי להתעלם גם מאספקט זה. חבר הכנסת שהציע הצעה ונפטר - יש לראות בהצעתו את רצונו להמשיך בהצעה הזאת גם על-ידי ממשיכי דרכו. לכן הצעתו הצעה זו.

פ. נסים:

אינני רואה בהכרח את הפירוש שנתן מר שר לסעיף 116. נכון, שיש זכויות לחבר-הכנסת עד שלב מסויים, שיכולים הם לחזור בהם מהצעתם; אבל זכות זו איננה מחייבת מסקנה, שאם חבר-הכנסת נפטר - באותו רגע נפטרת גם הצעתו. זאת היא רק הוראה תקנונית האומרת: שחבר-הכנסת שהגיש הצעת חוק והיה לו טעם משלו להציעה, לאפשר לו לחזור בו מהצעתו, כי הוא זה שהגה את הרעיון של אותה הצעת חוק.

כיוון שכך, רואה אני את העניין בפשטות. אינני סבור שצריך היום לקבל החלטה על-פי סעיף 121 של תקנון הכנסת, אלא לומר: ועדת החוקה, חוק ומשפט תמשיך לדון בהצעת החוק של חבר-הכנסת משה שנה ז"ל.

י. נחושטן:

ומי ינמק את ההצעה?

ס. נסים:

חבר-הכנסת משה ז"ל נימק אותה כבר בכנסת.

י. נחושטן:

אבל מי ינמק את ההצעה אחרי הקריאה הראשונה?

ס. נסים:

אין חובה לנמקה.

י. גולדשמידט:

זו חובה. סעיף 113(ג) אומר: "בקריאה הראשונה יפתח ויסובם הדיון על-ידי חבר הכנסת המציע, או על-ידי חבר הכנסת אחר אם ביקש זאת המציע."

מ. נסיים:
 על כך צריכים אנו לקבל החלטה. אם הוועדה מקבלת את הרעיון של הצעת החוק ומכינה את ההצעה לקריאה ראשונה, מסיילא זאת דעת הוועדה, מסיילא מתאים שיושב-ראש הוועדה - תהא הוועדה אשר תהא - הוא שיצטרך להביא את הצעת החוק לקריאה ראשונה מן הטעם שפלוגי נפטר; אבל אין לראות זאת כבעיה של אימוץ, אלא של המסך הדיון בוועדה.

י. בחושן:
 אם הצעת החוק תוסר, מי ינמק את ההתנגדות?

מ. נסיים:
 בסעיף 113(ג) אין הוראה כזו.

אני מניח הצעה פשוטה: לא לקבל היום החלטה המסתמכת על סעיף 121, אלא החלטה רגילה של הוועדה. דהיינו: ועדת החוקה, חוק ומשפט תמשיך לדון בהצעת החוק של חבר-הכנסת סנה ז"ל ותקבע גורלה כפי שתקבע.

היו"ר א. אנקורי:
 מה זו החלטה רגילה, ומה זו החלטה על יסוד סעיף מסויים? - אם הוועדה תחליט לקבל החלטה, לא אמתנגד לכך, אבל איננו יכולים להימנע מלהסתמך על תקנה 121.

מ. נסיים:
 תקנה 121 אינה נוגעת לעניין זה. סעיף 121 אומר: "שאלה הנוגעת לדיוני הכנסת שאין לה הוראה בתקנון, תחליט בה ועדת הכנסת...". אני מניח שלא נקבע מה יקרה כאשר חבר-הכנסת נפטר, אלא: שממשיכים בדיון. חסרה לנו הוראה אחרת - מי יביא זאת לקריאה ראשונה. על נושא זה צריכים להחליט לפי סעיף 121.

י. גולדשמידט:
 על כך יש הוראה בסעיף 113(ג) שאין יכול לסתור אותה.

מ. נסיים:
 כאשר חבר הכנסת נפטר מתעוררת השאלה מי יביא את ההצעה.

י. גולדשמידט:
 אין שאלה כזו.

מ. נסיים:
 זו פרשנות שלא נשמעה. יש בעיה של לקונה כאשר חבר הכנסת נפטר.

י. גולדשמידט:
 אין לקובה.

מ. נסיים:
 הרי אין הוראה לגבי חבר הכנסת שנפטר - מי יביא את ההצעה לקריאה ראשונה. הואיל ואין הוראה מפורשת - אז יביא את ההצעה יושב-ראש הוועדה.

צ. צימרמן:
 אני חושב שאנחנו מסבכים עניין שאיננו מסובך. כפובין שאפשר לפרש כל מלה, אבל אני מניח שנפשים את העניין ולא נסבך אותו. הבעיה ברורה: לאחר שחבר הכנסת הגיש הצעת חוק פרטית והיא הועברה על-ידי מליאת הכנסת לוועדה והוועדה מטפלת בהצעה ככינה אותה. לקריאה הראשונה - אמנם סעיף 116(א) אומר שהמציע יכול לחזור בו, אבל שאלה זו איננה עומדת, כי הוא לא יכול לחזור בו.

על הוועדה להמשיך ולבכין את הצעת החוק הפרטית של חבר-הכנסת סנה ז"ל כאילו הסקרה המצטרף לא קרה. קיימת רק שאלה אחת: מי יביא את ההצעה הזאת לקריאה הראשונה ויביא את ההצעה להסירה מסדר-היום. ישנה אפשרות שיושב-ראש הוועדה יביא את ההצעה לקריאה ראשונה וישנה אפשרות אחרת. שבראית לי והיא בסעיף 113(ג) האומר: "בקרריאה הראשונה יפתח ויסוכם הדיון על-ידי חבר-הכנסת המציע, או על-ידי חבר הכנסת אחר אם ביקש זאת המציע". לפנינו מקרה קונקרטי, שחבר הכנסת המציע נפטר ואיננו יכול להמשיך את הצעת החוק הפרטית שהציע. באופן טבעי, אם יכול היה להמשיך בהצעתו, היה מבקש ממישהו אחר שינמק את הצעתו. האפשרויות הן, שינסקו: או חבר סיעתו או יושב-ראש הוועדה. אני נוטה שינמק את ההצעה חבר הסיעה. ניצור תקדים: שחבר הסיעה הבא אחרינו הוא ינמק את הצעתו של חבר-הכנסת הנפטר; ואם יש יותר מחבר אחד - הסיעה תחליט.

י. נבו: האם כוונת ההצעה, שניתן לחבר הסייעה של חבר הכנסת שנפטר להמשיך בהצעת החוק הפרטית, היא: שחבר הסייעה יוכל גם לחזור בו מההצעה?

היו"ר א. אנקורי: כן. הוא יבוא במקום חבר הכנסת הנפטר על כל זכויותיו וחובותיו.

י. נבו: אינני מסכים לכך ואבקש רשות לנמק את דברי.

ש. י. גרוס: ההגיון פה ייב, שחבר הכנסת המציע הצעת חוק עושה זאת על דעת הסייעה. אנחנו צריכים לצאת מתוך הנחה זו ולראות את הצעת החוק של חבר הכנסת כאילו זאת הצעת חוק של הסייעה ולתת לחבר הסייעה שיבוא במקום חבר הכנסת הנפטר את כל הזכויות שיש למציע ההצעה.

צ. צימרמן: כמובן, שהחוק ימשיך להקרא על שמו של חבר-הכנסת המציע - חבר-הכנסת פשה סנה ז"ל.

א. רוזאל-נאור: אני מתנגדת לכך, בטקרה שחבר הכנסת שהגיש את ההצעה איננו - שהבא אחריו מהסייעה יוכל לחזור בו מההצעה. אני חושבת שצריך להשאיר את הצעת החוק בוועדה. הכנסת העבירה את הצעת החוק לוועדה והוועדה תספיק לה.

אני מציעה נוסח החלטה כזה: "נבצר מחבר-הכנסת המציע להופיע ולנמק את הצעתו - כי יכול גם להיות שחבר-הכנסת המציע נופל לפשע ואינו יכול לבוא ולנמק את הצעתו - תמשיך הוועדה לטפל בהצעת החוק ולהכינה. יושב-ראש הוועדה יקבע, בתאום עם סיעתו של המגיש, מי יביא את ההצעה לפני המליאה."

ג. ארזי: אני סבור, שעצם העובדה שאנחנו מחלקים את ההצעות לסדר-היום כמו הצעות החוקים - לפי מפתח הסייעות, ולא באופן אישי - זה סימן היכר שאנו רואים בהצעה שהגיש חבר סיעה כהצעת הסייעה; משום כך מסכים אני עם דעת החברים שאמרו: שצריך לראות את הצעת החוק כהצעת הסייעה. הוועדה תדון בהצעת החוק והחבר הבא במקומו של חבר הכנסת הנפטר ינמק את ההצעה.

י. נבו: והוא יהיה רשאי גם לחזור בו מההצעה?
ג. ארזי: לפי דעתי - כן.

י. נבו: אם כך זה מניגוד לכוונתו של המציע, שעכשיו נבצר מפניו להופיע.

נכון, לפרוט שההצעה נקראת הצעת חוק פרטית היא על דעת הסייעה. בדרך-כלל יש להניח שהסייעה תמשיך בהצעה. הקושי העקרי שאני רואה בהחלטה הוא: שחבר הכנסת האחר יטול לעצמו גם הסמכות לחזור בו מההצעה, שלמעשה איננה שלו. זה הדבר שאיננו נראה לי. אני יכול לקבל את ההצעה רק בחלק הראשון שלה. - דהיינו: שחבר אחר מסייעתו ינמק את החוק בקריאה הראשונה; אבל אינני חושב שמוותר לנו להעניק לו הזכות לחזור בו מההצעה. אנחנו יודעים שהיו חילוקי דעות בין חבר-הכנסת סנה ז"ל לבין חבר-הכנסת פיקובניס שייבדל לחיים. נניח שחילוקי הדעות היו בנושא זה. אין זה סביר, כל עוד המנוח, לפני פטירתו, לא הביע דעתו לחזור בו מהצעתו - סביר שהמנוח היה רוצה שההצעה תידון ותתקבל - לתת לחבר הכנסת אחר לחזור בו מההצעה.

צריך לאפשר לחבר אחר מאותה סיעה לנמק את ההצעה בסייג זה שאותו חבר לא יוכל לחזור בו מההצעה.

י. נחושת: ואם אותו חבר לא ירצה לנמק את ההצעה?
י. נבו: אז ינמקה יושב-ראש הוועדה.

ז. שר:

אם הצעת החלטה זו תתקבל, דומני שהדבר יביא לחילול שמו של המציע. חבר הכנסת המציע הצעה הוא הבעלים שלה ואם התיקונים שמציעה הוועדה אינם נראים לו - הוא אומר שעל חוק זה אינו רוצה ששמו ייקרא וזכותו לקחת חזרה את החוק. אני גם סופיע בשם הממשלה בהצעת חוק זו. אני חושב שעלול לקרות כדבר הזה: נימצא במצב שחבר הכנסת המציע הצעה אחת, הוועדה שינתה את ההצעה, שלא כרוחו של בעל ההצעה; לכן ניתן התקנון זכות קנין למציע ההצעה; אבל אם נקבל את הצעת חבר-הכנסת נבון, שלא תהיה זכות לאף אחד לקחת חזרה את ההצעה - זה לא בסדר. הזכות של לחזור בו מהצעתו זו זכותו של חבר הכנסת לשמור על שמו הטוב, על דעותיו, ועל דרך ההבעה שלו. כאשר אתם אומרים: חבר הכנסת נפטר, צעשה בהצעתו כבשלנו - אתם חוטאים בכך. אלה הם דבריו של המציע ולא דברי הסייעה. אם חבר הכנסת פרש מסיעתו - ההצעה נשארת שלו ולא סיעתו.

ועדת הכנסת לא הסכימה אף פעם לעקרון שהצעות של חברי הכנסת הופכות להיות נחלת הסייעה. הסייעה יכולה רק להקציב, או לא להקציב זמן. זו רוח התקנון. שאלת הבעלות היא שאלת כבוד האדם, ולא שאלת טכניקה. זו איננה ירושה. חבר-הכנסת סנה ז"ל השאיר לנו את רצונו ואף אחד לא יכול לטפל בהצעתו.

לכן, לפי רוח התקנון כפי שהוא, אי-אפשר לקבל הצעה אשר תעביר את הבעלות ואת השם למישהו אחר, בעיקר כאשר אף אחד לא מציע שיראו את החבר הבא במקומו כבעל ההצעה. על כן, צריך לקבוע במפורש: שההצעה של חבר הכנסת שנפטר - הלכה יחד עימו. אם חבר-הכנסת אחר רוצה לאמץ אותה בשמו - הוא יכול להגישה מחדש. אפשר לעשות הקלות טכניות בקשר להגשת אותה הצעת חוק; אבל לא ייתכן שיסאד השם של חבר-הכנסת סנה על הצעת חוק שהוא לא יכול להשאירה כפי שהוא מבין.

היו"ר א. אנטוריון:

נראה לי שכל החלטה שנחליט תהיה החלטה בגדר סעיף 121 האומר: שאלה הנוגעת לדיוני הכנסת שאין לה הוראה בתקנון, תחליט בה ועדת הכנסת... כלומר, אם אין בתקנון הוראה לגבי מה שקורה כאשר חבר הכנסת נפטר באמצע הדיון על הצעתו - ברור שמסמכותה של ועדת הכנסת להחליט החלטה בנושא זה.

אני מבקש שנגביל את עצמנו בהחלטה רק למקרה של חבר הכנסת שנפטר, ולא למקרה של אדם שחלה, או פרש. אני בדעה, שבמקום חבר הכנסת שנפטר יכול לבוא חבר סיעתו. במקרה זה לא מתעוררת השאלה מי יבוא במקום חבר-הכנסת סנה. כאשר יש חברי הכנסת אחדים, אם יאמץ חבר הכנסת אחר את ההצעה - הוא יאמץ את ההצעה; אבל אם בא חבר אחר של אותה סיעה ומאלץ את ההצעה - אנחנו רואים אותו כנכנס לנעליו של חבר הכנסת שנפטר.

הושמעה כאן דעה שהיא נכנס לנעליו של חבר הכנסת שנפטר לכל דבר. פירוש הדבר, להופיע, להציע, לנסק וגם לחזור בו מההצעה. באופן פיגורטיבי הייתי אומר: נניח שהוועדה תשנה את הצעת חבר-הכנסת סנה ולא יהיה בה מתום וחבר-הכנסת מיקוניס יאמר שלא התכוון להצעה כזאת, ואילו חבר-הכנסת סנה היה חייב היה מבקש לחזור בו מהצעתו. אני מצטרף לדעה שחבר הכנסת האחר נכנס לנעליו של חבר הכנסת שנפטר לכל דבר, כולל ענין החזרה בו. כן הובעה דעה שההצעה תהפוך לענין הוועדה.

אני מתכוון להעמיד להצבעה 3 עקרונות. אם נקבל את העקרונות נבקש מטר שר לנסח את ההצעה ונניח אותה על שולחן הכנסת: א) במקרה של פטירת חבר - יכול חבר אחר של הסייעה לאמץ את ההצעה; ב) נצביע אם הוא יכול לאמץ לכל דבר, או לא לכל דבר, דכפי שנחליט כך יקום; ג) על-שם מי תיקרא הצעת החוק?

י. נחשתן:

מר שר הציע שההצעה "נפטרת" יחד עם חבר הכנסת המציע שנפטר.

י. נבון:

אני בעד שחבר הכנסת החדש יכנס לנעליו של חבר הכנסת שנפטר פרט לאפשרות לחזור בו מההצעה. אם הצעה זו לא תתקבל אעדיף את הצעתו של מר שר. אני מציע להצביע הצעתו של מר שר בסוף.

צ. צימרמן:

וקיימת הצעת: להסתמך על סעיף 113(ג).

היו"ר א. א. אנטוריון:
 אני מעמיד להצבעה את ההצעה: שם פטירתו של חבר הכנסת המציע "מתה" גם הצעתו ויורדת מסדר-היום.

ה צ ב ע ה

בעד - 5; נגד - 8; ההצעה לא נתקבלה.

היו"ר א. א. אנטוריון:
 אני מעמיד עתה להצבעה את העקרון: שהדיון בהצעת החוק יימשך בוועדה.

ה צ ב ע ה

בעד - רוב; נגד - 2; העקרון נתקבל.

היו"ר א. א. אנטוריון:
 מי בעד זה, שבמקרה של פטירת חבר יכול חבר אחר של הסיעה לאמץ את ההצעה לכל דבר, כולל הזכות לחזור בו מההצעה? אחר-כך נצביע חלק חלק.

ה צ ב ע ה

בעד - 5; נגד - 6; ההצעה לא נתקבלה.

היו"ר א. א. אנטוריון:
 מי בעד זה, שניתן לחבר המאמץ האפשרות לנמק את ההצעה של חבר הכנסת שנפטר - בוועדה ועל בימת הכנסת?

ה צ ב ע ה

בעד - רוב; נגד - 2; ההצעה נתקבלה.

היו"ר א. א. אנטוריון:
 מי בעד זה, שניתן לחבר המאמץ האפשרות לחזור בו מההצעה, בתנאי שלפי החלטת הסיעה יש שינוי מהמגמה של ההצעה? (פ367 ח"כ ביהואן)

ה צ ב ע ה

בעד - 1; נגד - רוב; ההצעה לא נתקבלה.

היו"ר א. א. אנטוריון:
 מי בעד זה, שניתן לחבר המאמץ גם הזכות לחזור בו מההצעה?

ה צ ב ע ה

בעד - 9; נגד - 5; ההצעה נתקבלה.

היו"ר א. א. אנטוריון:
 מי בעד זה, שהשם של הצעת החוק ישאר על שמו של הנפטר?

ה צ ב ע ה

ההצעה נתקבלה ברוב קולות.

י. נבון:
 עתה מבקש אני הצבעה חוזרת על הצעתו של מר שר.

היו"ר א. א. אנטוריון:
 בבקשה.

אני מעמיד להצבעה חוזרת את הצעתו של מר שר: שעם פטירתו של חבר הכנסת

היו"ר א. אנסוריון:

המזיע "מתה" גם הצעתו.

ה צ ב ע ה

7 - בעד ההצעה שעם פטירתו של חבר הכנסת המזיע "מתה" גם הצעתו

7 - בעד המסך הדיון בהצעת חבר הכנסת שנפטר

אני מציע להצביע הצעה זו בישיבה הבאה.

י. רפאל:

הוחלט: להצביע ההצעה בישיבה הבאה.

היו"ר א. אנסוריון:

ב. החלטה בדבר פניית ועדת הכלכלה לכיסוי הוצאות טיסתו של מר דוד סבירסקי

דגן בישיבה הקודמת בפנייתו של יושב-ראש ועדת הכלכלה, חבר-הכנסת שכטרמן, בדבר כיסוי הוצאות טיסתו של מר סבירסקי לארץ. החלטנו שנקיים את ההצבעה היום. מצד אחד היה ערעור על החלטתו של יושב-ראש הכנסת המנוח, שלא להקציב את הסכום של 3,000 ל"ה להזמנת העד סבירסקי; נמצד אחר הציג חבר-הכנסת שכטרמן את העניין לא בצורה של ערעור. עלינו להחליט אם הוועדה בדעה שצריך להקציב סכום זה או לא.

מ. ברעם:

אני מציע לאשר את עמדתו של יושב-ראש הכנסת המנוח, ראובן ברקת, שלא להקציב

כסף להזמנת העד סבירסקי.

ה צ ב ע ה

11 - בעד הצעת חבר-הכנסת ברעם

5 - בעד הקצבת הסכום לכיסוי הוצאות טיסתו של מר דוד סבירסקי

הוחלט: לא להקציב כסף לכיסוי הוצאות טיסתו של מר דוד סבירסקי.

היו"ר א. אנסוריון:

ג. ערעורם של חברי-הכנסת רזיאל-נאור ואברמוב על אי הסתת יושב-ראש הכנסת והסגנים בדחיפות הצעתם לסדר-היום בנושא: "חומרת ההחלטה האנטי-ישראלית שנתקבלה בוועדת מדינות אפריקה בראבאט"

יושב-ראש הכנסת העביר אלי מכתבם של חברי-הכנסת א. רזיאל-נאור ו-ש. ז. אברמוב בו כתוב: "בישיבת יושב-ראש הכנסת והסגנים מיום 19.6.72, הועלתה על-ידי סיעת גח"ל הצעה לדיון דחוף בנושא: "חומרת ההחלטה האנטי-ישראלית שנתקבלה בוועדת מדינות אפריקה בראבאט". יושב-ראש הכנסת והסגנים לא הפירו בדחיפות הצעתנו זו. אנו מערערים על החלטה זו ומבקשים לקיים דיון בוועדת הכנסת על הצורך בקיום דיון במליאת הכנסת בנושא חמור זה, שהוא ללא תקדים בתולדות ההחלטות של אחדות מדינות אפריקה."

א. רזיאל-נאור:

המסורת של הגוף הזה לאחדות אפריקה היא תמיד להציע ולהצביע הצעות בגנות ישראל. יש סברה שלא חייבים להתפעל מהצעותיהם ואיננו באה לקבוע עתה אם סברה זו נכונה, אם לאו.

ההחלטה שנתקבלה בוועדת מדינות אפריקה בראבאט היא שונה וחמורה מהחלטות הקודמות והיא ללא תקדים. זו קריאה של

א. רזיאל-נאור:

מדינות אפריקה, שהיא ללא תקדים בתולדות ההחלטות של אחדות מדינות אפריקה. והצעד הבא הוא: הכנת כל ארצות ערב לעלות עלינו ושכל מדינות ערב תנקוטנה בכל האמצעים שייראו להם כדי להשמיד את מדינת-ישראל. עוד לא היתה החלטה כל כך חמורה כמו זו. לגמרי לא לטובת מדינותנו ומדינתנו להתעלם מהענין הזה. הגשנו הצעה דחופה בנושא זה, אך נענינו: שהקריטריון של הצעה דחופה הוא אם על-ידי דיון בנושא זה אפשר למנוע את ההחלטה, אבל הרי ההחלטה כבר נתקבלה.

התגובה על ההחלטה היא הדחופה. ההחלטה שנתקבלה בוועדת מדינות אפריקה בדאבאט היא נושא חשוב וצריך להסיק מסנה מסקנות. לא טוב להתעלם מן ההחלטה. תגובתנו צריכה להיות מיידית. אסור להרגיל את העולם לעובדה שאפשר להסב למדינת ישראל נזק מכל סוג שהוא ושמדינת ישראל עוברת על מלים אלו לסדר-היום, ומחר - על מעשים.

משום כך סבורים אנחנו שהענין דחוף ואנו מגישים את הערעור כדי שוועדת הכנסת תבחן את מוסנט הדחיפות. אף על פי כן שההחלטה נתקבלה - אבל התגובה עליה היא דחופה.

היו"ר א. אנסוריון: סגן יושב-ראש הכנסת, חבר-הכנסת נבון, ישיב על הערעור.

י. נבון: אין חילוקי דעות לגבי חומרת ההחלטות שנתקבלו בוועידה זו. השאלה שעמדה בפני הפורום של יושב-ראש הכנסת והסגנים היא לא חשיבותה של ההחלטה, או חומרתה; אלא באיזו מידה יש להכיר בנושא זה כנושא דחוף. ההחלטה שנתקבלה בדאבאט היא עובדה. את העובדה הזאת איננו יכולים למנוע, או לשנות.

השאלה שעמדה לפנינו היא: אם יש דחיפות לנושא, או שההצעה יכולה לעלות על סדר-היום ביום ד' מדי שבועיים המוקדש להצעות לסדר-היום של חברי-הכנסת. להצעה זו לא היה סימן ההיכר של הצעה דחופה לסדר-היום. אין פירוש הדבר שההצעה לא חשובה. יש שני קריטריונים הקובעים דחיפות ההצעה: א) שהדיון בהצעה בכנסת עשוי למנוע מעשה או מחדל שאינם ניתנים לתיקון, או ב) אם לדעת היושב-ראש והסגנים יש בנושא ענין דחוף לציבור. יש בנושא ענין לציבור, אך לא ענין דחוף לציבור. גם במועצת הבטחון נתקבלו החלטות מאוד לא טובות נגד מדינת ישראל.

יושב-ראש הכנסת והסגנים סברו שהצעה זו אינה דחופה והיא יכולה להופיע לדיון ביום ד'. בשבוע.

י. נחושתן: הדחיפות היא בכך שמדינת ישראל צריכה להגיב מייד על ההחלטה.

י. נבון: תעלו מחר את ההצעה.

י. נחושתן: אין נושא זה ענין פרטי של גח"ל. נתקבלה החלטה שישמידו את מדינת ישראל בכל האמצעים ועל כך צריכה הכנסת להגיב.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לדחות את הערעור.

היו"ר א. אנסוריון:

ד. בקשת יו"ר ועדת העבודה להתיר את הקריאה השניה והשלישית של החוק להארכת תוקף של תקנות שעת חירום (ביטוח מתנדבים לעבודה בשעת חירום) תשל"ב-1972. ביום ההנחה על שולחן הכנסת

יושבת-ראש ועדת העבודה, חברת-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו, פנתה אלי במכתב לאסור: הנני מתכבדת לבקש את אישורה של ועדת הכנסת להתיר את הקריאה השניה והשלישית של החוק להארכת תוקף של תקנות שעת חירום (ביטוח מתנדבים לעבודה בשעת חירום) תשל"ב-1972, ביום ההנחה על שולחן הכנסת, בהתאם לסיפה של סעיף 99 של תקנון הכנסת.

הוחלט: בהתאם לסעיף 99 של התקנון, לאשר בקשתה של יו"ר ועדת העבודה.

היו"ר א. אנטוריון:

ה. קביעת הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת מיקוניס בנושא:
גל ההתייקרות החדש

מזכיר הכנסת, סר נתנאל לורן, ביקש להודיעני, כי בישיבת הכנסת סיום 15.6.72 הוחלט להסיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת ש. מיקוניס בנושא: גל ההתייקרות החדש.

שר המסחר והתעשיה, חיים בר-לב, הציע להעביר את הצעת חבר-הכנסת מיקוניס לדיון בוועדת הכספים; חבר-הכנסת מיקוניס לא הסכים להצעת השר; הוחלט להעביר את ההצעה להחלטתה של ועדת הכנסת.

מ. ברעם: אני מציע להעביר את ההצעה לדיון בוועדת הכספים.

הוחלט: להעביר הצעתו של חבר-הכנסת מיקוניס בנושא: גל ההתייקרות החדש לדיון בוועדת הכספים.

הישיבה ננעלה בשעה 10.15.